

Selskabets medlemmer var endvidere indbudt til at overvære Dansk Psykiatrisk Selskabs møde den 11. marts 1961, hvor professor, dr. W. de Boor fra Universitæts-Nervenlinik, Köln-Lindenthal, holdt foredrag om „Forensische Psychopharmakologie“. *Jon Johnsen.*

KRIMINOLOGISEMINAR I FINLAND

Det fjerde nordiske kriminologiseminar afholdes i Finland (i Esbo — ca. 13 km vest for Helsingfors) i dagene 11.—14. juni 1961.

Det endelige program kan forventes i slutningen af maj eller begyndelsen af juni. Der vil blive eet foredrag (diskussionsindledning) fra hvert land. Fra dansk side har man foreslået, at Karen Berntsen indleder om: Ethiske problemer i forbindelse med kriminologisk forskning, hvilket er akcepteret.

Man må selv afholde rejseudgifter til og fra Helsingfors, medens udgifterne i Finland afholdes af de finske værter.

Deltagerantallet er begrænset til 12 personer pr. land.

Docent, dr. *Karl O. Christiansen* har påtaget sig at fungere som kontaktpand.

KRIMINOLOGIKURSUS VED THE UNIVERSITY OF CAMBRIDGE

Som et af de første resultater af det nyoprettede kriminologiske institut ved *The University of Cambridge* har universitetet nu udsendt meddelelse om, at instituttet under ledelse af professor *Leon Radziewicz* vil afholde sit første *post-graduate* kursus i kriminologi i tiden fra 1. oktober 1961 til juli 1962.

Undervisningsprogrammet omfatter 105 forelæsninger og 90 seminarer, kombineret med praktiktjeneste i fængselsvæsenet og kriminalforsorgen. Kursus afsluttes med en skriftlig eksamen, og bestået eksamen belønnes med universitetets diplom i kriminologi.

For at opretholde den højst mulige standard vil der blive adgangsbegrænsning til dette kursus, men enhver akademisk kandidat kan ansøge om optagelse. Ansøgningsblanketter rekvireres gennem *The Secretary, Institute of Criminology, 4 Scroope Terrace, Cambridge*. Blanketten skal tilbagesendes i udfyldt stand inden den 1. juli 1961.

Der betales forskellige afgifter til kursus og kollegium, og deltageren afholder selv udgifterne ved opholdet i Cambridge. Det anslås, at den totale udgift vil blive ca. 600 eng. pund. *J. J.*

Litteratur

Ola Nyquist: Juvenile Justice. A Comparative Study with special reference to the Swedish Child Welfare Board and the California Juvenile Court Systems. Uppsala 1960. 302 s. + XXII s.

I. Blant de mange spørgsmål som reiser seg i forbindelse med problemkomplekset „ungdomskriminaliteten“ har man i den senere tid intenst diskutert *hvordan den eller de myndigheter bør være som skal ha til oppgave å fatte beslutninger i saker mot unge lovbrytere*. Dette

spørsmål ser man ofte koplet i hop med rent kriminalpolitiske ideer om hvilke typer av reaksjoner som samfunnet på dette område bør nytte — en sammenkopling som ikke uten videre er av det gode. I svensk kriminalpolitisk debatt kan man si at det finnes tre ulike oppfatninger:

Dels har man en „terapivennlig“ falang som holder fast ved den oppfatningen at barn og ungdom som forøver lovbrudd best behandles av en sosialrettslig myndighet som ikke har adgang til å nytte straff eller straffelignende reaksjoner. De som hevder en slik oppfatning holder givetvis fast ved det nåværende system med *barnevernsnemnda* som den viktigste myndighet. På den motsatte front finner man en mer „almenpreventivvennlig“ gruppe av personer som anbefaler innføringen av *ungdomsdomstoler*. Disse domstoler skulle da — og dette er viktig for deres oppfatning — *både* kunne ilegge straffer og nytte rent behandlingsmessige reaksjoner. Begge de her anførte oppfatninger ser i første rekke hen til *effekten* av det system de anbefaler, dvs. at deres viktigste argument er at man best forhindrer eller minsker kriminaliteten ved å tillemppe det av dem foreslåtte systemet. En tredje gruppe kan imidlertid også spores og der er argumenteringen en noe annen, idet den er mer ideologisk forankret i rettssikkerhetsbetraktninger. Man er på denne front ikke fornøyd med barnevernsbehandling av saker mot kriminelle rett og slett fordi man mener at en nemnd aldri bør erstatte en domstol i saker som angår spørsmålet om „skyldig-ikke skyldig“ og der hvor det kan være aktuelt å foreta inngrep i den personlige rettsfære.

Midt oppe i denne debatt kommer lektor (nå docent) Ola Nyquists doktoravhandling *Juvenile Justice* som presenterer i detalj de to systemer slik de arter seg dels i California, som representerer domstols-siden, og dels i Sverige med sitt barnevernssystem. Noe standpunkt til hvorvidt det ene eller det andre system er å foretrekke, tar ikke forfatteren, men han forsøker å trekke fram de argumenter og erfaringer man har om hvordan de to institusjoner arbeider og de fordeler og ulemper som hefter ved dem. Nettopp gjennom denne nøytrale og deskriptive form lykkes han å gi dette følelsesbetonte og vanskelige tema en strikt vitenskapelig karakter som dermed gjør hans arbeide til det hittil mest betydningsfulle bidrag til forståelsen av de store problemer som reiser seg når man skal velge system.

Arbeidet er imidlertid ikke bare verdifullt for den hjemlige debatt. Like kjærkommet er det sett ut fra utenlandsk synsvinkel, der den nordiske barnevernsordning har tiltrukket seg atskillig oppmerksomhet og blitt møtt med stor skepsis. Man kan derfor være forfatteren takknemlig for at han har utarbeidet sitt manuskript på engelsk — at dette var berettiget viser det forhold at boken er innlemmet i en nystartet engelsk publikasjonsserie hvis redaktør er professor Radzino-wicz.

At forfatteren har valgt California som basis for sine operasjoner, kan man godt forstå. Denne stat utmerker seg jo ikke bare ved sitt

utmerkede klima — som gjør den til et ettersøkt mål for yngre skandinaviske forskere — men den hører også utvilsomt med til de amerikanske stater som har kommet lengst i sine anstrengelser for å finne nye veier i kampen mot ungdomskriminaliteten.

Avhandlingen er delt i tre hovedavsnitt: Først behandles de to systemer slik de i dag ser ut parallelt; dernest følger en historisk del og et avsnitt om grensene mellom barn, ungdom og voksne lovbrytere, og tilslutt følger en tredje del som behandler spørsmålet om den kompetente myndighet utviklet på grunnlag av teleologiske aspekter. Jeg skal i det følgende knytte noen betraktninger til forfatterens framstilling innenfor hver av disse avsnitt. For ikke å belaste denne anmeldelse for meget, forutsetter jeg at hovedtrekkene ved de to systemer er kjent av leserne.

II. *California-Sverige*. Det første som slår en ved denne del av avhandlingen er at *likheten* mellom de to systemer er betydelig større enn skilnadene. Riktignok er det så at det foreligger atskillige juridiske skilnader, men disse utjevnes for en stor del når man tar hensyn til praksis. Følgende momenter kan tjene som eksempler på dette.

Begge de to systemer har samme *ideologiske bakgrunn*, nemlig å oppnå en tilfredsstillende tilpasning av den unge lovbryter til det samfunn han lever i (Nyquist s. 107). De *midler* man derved tilgriper skal ha til hensikt å tilretteføre individet — det er derfor individualprevensjonen og ikke almenprevensjonen som er rettesnøret for myndighetenes tiltak. Klarest kommer dette fram ved de mer inngripende tiltak, nemlig bortplasing: såvel i California som i Sverige skal man her prinsipielt søke å plasere barnet i en familie eller på annen måte gi det en behandling som „så nær som mulig skal være lik den som burde ha vært gitt av foreldrene“ (The Calif. Welfare and Institution Code, sec. 551).

Ungdomsdomstolenes *kompetanseområde* er også klart lik barnevernsmndenes, om man ser hen til praksis. For barn under 15 år har i Sverige nemndene eksklusiv jurisdiksjon og den praksis man har med påtaleunntakelser har jo ført til at nemndene faktisk har hand om så godt som alle unge lovbrytere opp til 18-års grensen (med et viktig unntak for ordensovertredelser, som for 15—17 åringene behandles ved domstol). I California er forholdet likeartet; Nyquist opplyser således (s. 39) at mindre enn 1 % av de saker som i 1955 ble behandlet ved ungdomsdomstolene ble ansett for å passe bedre i en vanlig kriminaldomstol og overført dit.

Om imidlertid de store trekk ved de to systemer er temmelig like, fins det givetvis mange *skilnader*. Viktigst er her det faktum at ungdomsdomstolen er annerledes sammensatt og at ansvarsfordelingen er forskjellig i de to systemer.

Til det førstnevnte kan anføres at ungdomsdomstolen utgjøres av én person, nemlig dommeren selv. Legmenn eller meddommere nyttes ikke. Ofte anvendes dessuten en „referee“ i stedet for dommeren. Dette

er det svakeste punkt i ungdomsdomstolssystemet, forsåvidt som man ikke har noen som helst garanti for at disse personer har de nødvendige kvalifikasjoner for sine oppgaver — ofte er disse stillinger karriereposter for yngre og uerfarne dommere. Her er barnevernsnemnda etter min oppfatning bedre rustet; ikke fordi man her har noen absolutt garanti for at den er sin oppgave voksen — langt derifra — men fordi det er mindre risiko for at en nemnd skal fatte dårlige beslutninger enn at en enkeltperson (uten særskilt utdanning og trening) gjør det. (Langt å foretrekke framfor det svenske system er imidlertid, etter mitt skjønn, den norske ordning, hvoretter en fagdommer tiltrer nemnda i særlig vanskelige saker der det er tale om inngrep i den personlige rettssfære.)

En annen vesentlig skilnad ligger i ansvarsfordelingen mellom nemnd-domstol og andre myndigheter. Mens barnevernsnemndene har rett og plikt til å gripe inn overalt innenfor lovens ramme og på eget initiativ, trer en domstol i funksjon bare etter at visse formelle anmeldelser foreligger fra noen myndighet eller person som har et visst „rettslig interesse“ i saken. Særlig når det gjelder det såkalte „forebyggende arbeid“ burde her nemndenes stilling gi langt større muligheter til effektiv virksomhet enn domstolssystemet. En annen sak er at nemndene i alt for liten utstrekning *nytter* denne mulighet.

En vesentlig skilnad ligger videre i det faktum at en domstol ikke har som oppgave å *følge* individets videre utvikling etter at avgjørelsen er falt, mens dette nettopp hører til barnevernsnemndas plikter.

I California overlates dette til The probation department som er underlagt domstolen — noe liknende finnes jo forøvrig faktisk i de større bykommuner i Sverige også, noe som gjør at skilnaden klart kommer fram når en har i tankene de svenske småkommuner, der nemndas medlemmer selv er aktive i det praktiske arbeidet. Hvilken betydning disse forhold kan ha for det faktiske arbeid, for domstolens og nemndens ansvar i hver enkelt sak o. s. v., er vanskelig å si. Men enhver som har sett en ungdomsdomstol i arbeid vet at dommerne ikke alltid penetrerer problemene særlig dypt. Over barnevernsnemndene hviler på den annen side sekretessens grå slør som ingen hittil har lykkes å gjennomtrengte. Det er mulig, når alt kommer til alt, at såvel domstoler som nemnder bare strør sand på sosialarbeidernes beslutninger uten selv å ta noe personlig standpunkt. I Sverige er dette så meget lettere som jo den personlige kontakt mellom nemnden og løvbryteren/foreldrene saknes, nemnden fatter nemlig sin beslutning på grunnlag av det foreliggende skriftlige materiale (en fremgangsmåte som får anses som direkte uanstendig i en rettsstat).

Nyquists behandling av de to systemer gir et veld av informasjoner som belyser de ovennevnte problemer. Framstillingen er imidlertid ikke alltid like oversiktlig, vesentlig beroende på at den fulgte disposisjon medfører en hel del gjentakelser. Hva man imidlertid mest sakner er en bedømmning av effektiviteten i de to systemer. Forfatteren har konsentrert seg på å gi en framstilling av de juridiske apparater

og man merker lite til hvorvidt han har forsøkt å studere disse i praksis. Mot denne innvending kan han selvsagt hevde at han ikke har ansett det for å være hans oppgave, men dette forhindrer ikke at en slik bedømmning ville ha vært et betydningsfullt bidrag til den pågående kriminalpolitiske diskusjon.

På et par punkter er det en viss uklarhet i Nyquist framstilling. På s. 10 anføres det at den californiske ungdomsdomstol ikke kan ilegge den unge lovbryster *bøter*, hvilket imidlertid motsies på s. 30, der det heter at en „referee“ har slik myndighet; og om denne har det, gjelder givetvis det samme for dommeren på hvis vegne han handler. Forholdet dukker igjen opp på s. 106, hvor det heter at dersom ungdomsdomstolen anser en bot (eller fengselsstraff) mer passende enn den ordinære behandling innenfor rammen av The Welfare Code, kan den overføre saken til vanlig domstolsprøving. Hvordan dette skjer i praksis får man imidlertid ikke noen klar forestilling om.

På s. 10 heter det videre at den californiske lov „does not recognize warning (admonition) to the child . . . as separate (isolated) measures in relation to probation as does the present Swedish child welfare board legislation“. Dette er uklart — The Welfare Code, sec. 737 har en bestemmelse om at advarsel kan anvendes som eneste reaksjon, dersom domstolen finner at saken kan bero med en slik åtgjerd. Av tabellen s. 97 og note 5 på s. 110 framgår at over 20 % av alle saker ble „dismissed“, derav troligvis de fleste nettopp med en advarsel. (For en rettviss sammenligning med Sverige må man forøvrig her ta hensyn til at mange saker aldri kommer til ungdomsdomstolen, men behandles av politiet med såkalt „police probation“ (Nyquist s. 13); at politiet da også anvender et system med advarsler turde være ganske innlysende.)

III. *I den rettshistoriske del*, som utvilsomt har kostet forfatteren meget arbeid, men som i og for seg ikke bringer noe nytt, reises spørsmålet om hvorfor man i Skandinavia valgte å bygge opp ett system med administrative myndigheter og ikke domstoler (s. 140, 145 fg.). Nyquist har her sikkert rett når han påpeker at Bernhard Getz ikke kjente til den aktivitet som fant sted i Chicago i slutten av 1890-årene og som førte til opprettelsen av den første ungdomsdomstol i 1899. Getz hadde jo sitt forslag ferdig allerede i 1982 og den norske lov er datert 1896. Det er derfor sikkert riktig som forf. sier (s. 141) at man står over for et parallellfenomen.

Men hvorfor valgte Getz kommunale, administrative myndigheter? Hvorfor bygget han ikke like gjerne på domstolssystemet? Disse spørsmål er tydeligvis en kilde til stor undring for forfatteren (s. 146 og 148). Men svaret er, når alt kommer til alt, kanskje ikke så vanskelig å finne. Getz bygget nemlig bare videre på det system man allerede hadde i Norge, der personer under 12—15 år (aldersgrensene varierte) som hadde forøvet lovbrudd ble tatt hand om av fattigstyret og skolestyret i kommunen.

Noen rettssikkerhetsproblemer hadde man ikke, ordningen med administrative myndigheter hadde gamle tradisjoner fra eneveldets dager. I anglo-amerikansk rett hadde man på den annen side en historisk forankring i domstolsvesenet med en ideologisk tradisjon som tilsa at alle — selv barn ned mot spebarnsaldern — skulle få sin sak avgjort av en *domstol*, at noen annen myndighet skulle avgjøre slike spørsmål stred mot en inngrodd rettsfølelse.

Det er i disse tradisjoner man finner løsningen på det spørsmål forfatteren stiller. Nærmere belegg for dette ville han sikkert ha funnet ved en mer inngående tenkning av den kommunale administrasjons stilling i Norden i forrige århundre. En annen sak er at dette knapt ville være verdt alt det arbeid det ville ha medført — i juridiske framstillinger synes man etterhånden å legge mindre og mindre vekt på de historiske deler.

IV. Noe uventet kommer i samme avsnitt som den historiske del et kapitel om de faktorer som har ført til at man skiller ut barn og ungdom til særskilt kriminalrettslig og -politisk behandling. Forfatteren diskuterer først de vanlige argumenter, nemlig a) forhindre at unge får forbryterstempelen på seg ved behandling for de vanlige domstoler, b) barn og unge bør oppfores, ikke straffes, samt motsatt c) generalprevensjonens krav og d) rettssikkerhetsproblemet. Diskusjonen er lovlig kortfattet og dens henvisninger til psykologiske og kriminologiske erfaringer noe tilfældige. Dette gjelder f. eks. s. 161—63 der forf. behandler spørsmålet om det er lettere å få yngre lovbrytere rehabilitert enn eldre og s. 163—64 om almenprevensjonen. På disse områder finnes det atskillige arbeider som det kunne vært på sin plass å nevne. En del av dem følger dog på de neste sider, der problemet om aldersgrensene blir drøftet (f. eks. s. 177 og s. 181 fg.).

V. I den siste delen av arbeidet samler forfatteren seg til *en rettspolitisk sammenfatning av de faktorer som er relevante for valg av den ene eller den andre typen av system*: barnevernsnemnder, ungdomsdomstoler eller såkalte familiedomstoler. Han innleder med en internasjonell oversikt som jeg her ikke finner grunn til å berøre nærmere. Deretter behandles selve kjernepunktet i problemet (s. 212—43).

Det utgangspunkt Nyquist her har valgt, forekommer meg å være aldeles riktig. Han gjør nemlig først rede for *sammensetningen av det klientel* som de omdiskuterte myndigheter har til behandling. Hvilke straffbare handlinger og annen asosial opptreden er vanligst? Hvilke aldersgrupper er aktuelle? I hvilken utstrekning har de faktisk behov for spesialbehandling av psykologisk-psykiatrisk art? Han redegjør kortfattet for de foreliggende kriminologiske undersøkelser om disse spørsmål og det er givetvis ikke hans feil at det er store luker i svarene — det beror på den mangelfulle svenske kriminologi. Hans konklusjoner blir derfor temmelig generelle, men gir i hvert fall den påfølgende drøftelse *noe* empirisk kjøtt på bena. Han opererer med følgende skjematisk inndeling:

(a) barn og ungdom som har forøvet bagatellmessige lovbrudd og ikke har noe behov for spesiell behandling av terapeutisk art,

(b) barn og ungdom som har forøvet lovbrudd og har behov for spesiell behandling.

Når det gjelder den sistnevnte gruppen kommer Nyquist til den konklusjon at disse individer har samme muligheter til å få sin sak behandlet på et hensiktsmessig vis under et barnevernssystem som under et domstolssystem. Problemets kjerne ligger her nemlig ikke i den avgjørende myndighets sammensetning og juridiske struktur, men i den „screening process“ som skjer før saken avgjøres, d. v. s. at det hele er avhengig av om man har en trent stab (i politiet, blant personundersøkerne o. s. v.) som kan skille ut de personer som lider av psykiske tilpasningsproblem.

Det er m. a. o. gruppe (a) — de presumptivt normale unge lov- brytere — som skaper problem. Disse hører strengt tatt ikke hjemme hos barnevernsnemnda, som jo i slikt tilfelle ikke har noen adgang til å gripe inn. Det samme gjelder imidlertid for ungdomsdomstolen, i hvert fall slik den er i California. Mest karakteristisk er dette hva angår svenske lov- brytere under 15 år, der barnevernet har eksklusiv jurisdiksjon. Finner nemnda f. eks. at en 14-årig tyv er normal i psykisk henseende og kommer ha fra et såkalt „godt“ hjem, har den ingen grunn til å gjøre noe som helst med saken. Forfatteren reiser her spørsmålet om almenprevensjonens tarv er tilstrekkelig i varetatt, et spørsmål som han med rette betegner som barnevernets „dilemma“. Man merker at denne problemstilling gjør ham velvillig innstilt til et ungdomsdomstolssystem der domstolen også har myndighet til å iverksette åtgjerder mot de mer „normale“ barn og ungdommer.

For min del finner jeg at forfatterens drøftelser av disse problemer er vel verdt et nærmere studium fra lovgivernes side. Meget vesentlig er det imidlertid at man på kriminologisk hold egner problemet om de unge lov- bryteres differensiering større oppmerksomhet. Holdbar- heten i det ovenstående resonnement står og faller med den todeling av klientelet som forfatteren opererer med.

VI. Nyquists bok er så rikholdig at det er meget vanskelig å be- dømme den på en rettferdig måte. Den har mangler i komposisjonen som bl. a. fører til mange gjentakelser og som gjør at det er vanskelig å finne fram i den. Visse interessante juridiske problemer sakner man også en drøftelse av, f. eks. det viktige spørsmålet om hvem som de forskjellige inngrep fra de sosiale myndigheters side egentlig er rettet mot — er det barnet eller er det foreldrene? Men på den annen side får man være klar over de vansker forfatteren har stått overfor (man- gelen på nordiske juridiske forløpere er en av dem) og de feil og mangler man finner får nok delvis tilskrives at man står overfor et pionéarbeide.

Nyquist forsvarte sin avhandling for den juridiske doktorsgrad 17 mai 1960 i Uppsala. Førsteopponenten, professor Alvar Nelson, sa da

bl. a. at boken er tilkommet i en periode da man i Sverige — og vel også i de øvrige nordiske land — klart har tatt avstand fra å innføre ungdomsdomstoler i stedet for barnevernsnemnder, men framholdt samtidig verdien av arbeidet på lengre sikt. I dette vil jeg erklære meg helt enig. Selv om det i dag ikke er aktuelt med noen endring i vårt nåværende system vet man ikke noe om hvordan framtiden vil arte seg. Kanskje slår man da inn på nye veger i kampen mot ungdomskriminaliteten. Og når den stund kommer vil Nyquists arbeide ha betydelig aktualitet og tilføre diskusjonen de fleste nødvendige argumenter.

Knut Sveri.

Oluf J. Skjerbæk: Institutioner til værn for børn og unge i Danmark. 8. udgave. G. E. C. Gads forlag, København 1960. 389 s. (29 kr.).

Siden fhv. overinspektør *Skjerbæk* i 1956 udsendte sin 7. udgave af „Institutioner til værn for børn og unge i Danmark“ har der fundet en betydelig udvikling sted i børneforsorgen, og den nye udgave er da også blevet 55 sider tykkere end sin forgænger. Der redegøres for de i 1958 gennemførte ændringer af forsorgslovens bestemmelser om børne- og ungdomsforsorgen, og som nyt stof er medtaget samtlige godkendte ungdomsklubber. Med det stadig stigende antal institutioner — navneregistret alene fylder 58 spalter — er dette en uundværlig håndbog for alle, som kommer i berøring med børne- og ungdomsforsorgen, og som ønsker en kort og hurtig orientering om den enkelte institutions karakter.

Jon Johnsen.

Fångvårdsanstaltens optimala storlek. Betänkande av fångvårdens byggnadskommité. SOU 1959:6, Stockholm 1959. 63 s.

Det gjelder alle skandinaviske lande, at deres samlede fængselsbefolkning kan rummes i en enkelt anstalt på størrelse med de forenede staters mammut-fængsler. Der er imidlertid ingen fængselsmand i Skandinavien, der kunne tenke sig en sådan løsning. I Skandinavien arbejder man gjennomgående med relativt små anstalter, sjældent over 3—400 fanger. Tendensen i den sidste snes år er nærmest gået i retning af flere og mindre anstalter. Man har lagt vekt på, at den lille anstalt muliggjorde en personlig kontakt mellom alle funktionærer og alle fanger og på den hjemlignende atmosfære, der kan skapes på en lille anstalt.

I Sverige har det voksende fangetal og nødvendigheden af at afløse nogle af de ældste anstalter med bygningsmessigt mere tidsvarende, aktualiseret problemet om den rette anstaltsstørrelse. Blandt de mange fængselsbetænkninger, som i de senere år er kommet fra Sverige, er der i 1959 kommet en, der tager stilling til dette spørsmål. Dens sigte er rent praktisk og den dækker derfor kun en del af problemet.

Baggrunden for overvejelserne er det i Sverige for nogle år siden gennemførte räjong-system, efter hvilket anstalterne er samlet i grupper i tilknytning til en centralanstalt. Det kan siges at være en blanding af centralisering og decentralisering. Behandlingsspørgsmål er decentraliseret fra fängvårdsstyrelsen til de enkelte räjonger, men til gengæld er en række beføjelser indenfor räjongen centraliseret til centralanstaltens chef, der tillige er räjongchef. Der er landsomfattende räjonger for særligt klientel, således sikkerhedsgruppen, ungdomsgruppen og kvindegruppen. De fire af räjongerne, der er beregnet for almindeligt fangeklientel, er imidlertid geografisk bestemte, nemlig den østre, vestre, søndre og nordre anstaltsgruppe, af hvilke den østre påtænkes opdelt i en ny østre gruppe og en indlandsgruppe.

Betænkningens overvejelser er begrænset til disse geografisk bestemte grupper, og der går ud fra en samlet kapacitet på ca. 1.000 pladser i hver gruppe. Disse pladser fordeler sig med 225 i lukkede specialafdelinger, 375 i almindelige lukkede belægningsafdelinger og 400 i enkle kolonier og andre åbne belægningsafdelinger. De lukkede specialafdelinger placeres i centralanstalten, der kan indskrænkes til at huse disse, eller yderligere omfatte et antal almindelige belægningsafdelinger. Den væsentlige part af klientellet i de almindelige lukkede belægningsafdelinger skal imidlertid placeres i de såkaldte lukkede sideanstalter. Af de 400, der skal anbringes i åbne anstalter, påregnes højst 150 mand anbragt i kolonier med hårdt fysisk arbejde, mens de øvrige 250 må placeres i andre åbne institutioner.

Som grundlag for analysen er valgt et antal på 450 (i stedet for opgørelsens 375), hvorved opnås, at resultaterne også vil få gyldighed, såfremt man vælger at gøre räjongerne større. Opgaven har herefter været at undersøge, på hvor mange anstalter og i hvilke anstaltsstørrelser disse 450 mand skal placeres. Når den mindste anstaltskapacitet sættes til 50 pladser bliver det største antal anstalter ni, det mindste een, der da skal rumme alle 450 fanger. Mellem disse to yderpunkter er der 14 andre kombinationer. Meget omhyggelige og veldokumenterede beregninger viser, at små anstalter er væsentligt dyrere i drift end de største. En anstalt med 50 pladser koster således (med televisionbevogtning) ca. 20.250 kr. pr. fange pr. år. Ved 100 pladser er gennemsnitsomkostningen sunket til ca. 17.500. Ved 150 pladser til ca. 15.500, ved 300 pladser til ca. 14.750, og ved 450 pladser til ca. 13.250 kr. TV-bevogtning betyder for den mindste type en mindre merudgift, mens den for alle andre anstalter betyder en besparelse.

Den væsentlige del af betænkningen optages af de økonomiske beregninger. Der er dog på et par sider meddelt nogle betragtninger over emnet anskuet fra et behandlingssynspunkt.

Som fordel ved den lille anstalt fremhæves, at „den lille gruppe“ princip bliver gældende for anstalten i dens helhed. Ulempen er bl. a., at der ikke bliver plads for specialister af forskellig art i personalestaben. Ulempen ved storanstalten er vanskeligheden ved at opnå en ønskelig differentiering blandt klientelet. Disse ulemper

formindskes imidlertid, såfremt anstalten bygges efter pavillon-systemet med modtagelsesafdeling til behandlingsundersøgelse og almindelige afdelinger, hvor fangerne kan placeres i overensstemmelse med resultatet af denne undersøgelse. Differentieringen gælder under sovetid og den almindelige fritid, men ikke i arbejdstid og under kontrolleret fritidssysselsættelse. Det upersonlige i storanstalten kan modvirkes ved, at personalet gøres afdelingsbundet. Kontakten mellem indsat og anstaltschef erstattes af kontakt med en afdelingsleder. Andre vanskeligheder ved storanstalten kan opstå i forhold til den omliggende egn og dens befolkning og med hensyn til fangernes kontakt med de pårørende.

Fordelene ved en storanstalt er, at specialister af forskellig art kan indgå i personaleopbygningen, og der derfor kan anordnes en mere alsidig behandling.

Betænkningens konklusion er, at der for så vidt angår almindeligt klientel ikke fra et behandlingsmæssigt synspunkt kan anføres afgørende grunde mod at indrette færre større anstalter i stedet for flere små. Ved en videre udbygning af fængselsvæsenets pladsantal går man derfor ind på en udbygning af de bestående anstalter, som netop er projekteret med hensyntagen hertil. For den åbne anstaltsbehandling tyder det fremdragne materiale på, at man også bør tage sigte på noget større anstalter, end man i øjeblikket har.

Der er i betænkningen fremdraget værdifuldt materiale til vurderingen af det vigtige problem om anstaltsstørrelsen, men spørgsmålet er næppe fuldt afklaret.

Det bør specielt overvejes, om man ikke bør standse ved en mellemstørrelse på 150—200 fanger. Det afgørende er formentlig, om anstaltsstørrelsen tillader lederen at have kontakt, om ikke med hver enkelt indsat, så dog med alle væsentlige elementer i anstaltens liv. Han skal være administrator, men ikke blot i teknisk, økonomisk og juridisk forstand, men også for behandlingen. Han skal koordinere de forskellige terapeuters arbejde, og dette forudsætter, at han har kendskab til fangeklientelet, ikke bare som typer, men også i et vist omfang individuelt. Dette er imidlertid ikke muligt på en storanstalt.

Det anføres i betænkningen, at der til den store anstalt i større omfang kan knyttes specialister. I den i bilag 4 givne oversigt over staben ved de forskellige anstaltsstørrelser synes den kvalitative forskel lille. Af socialkuratorer er der 1 ved 50, 100- og 150-mandsanstalten, 2 ved 300-mandsanstalten, hvilket isøvrigt synes meget beskedent. Der er ikke opført heltidsansatte psykologer i listen. Selvom behandlingen af psykisk afvigende henvises til specielle råjonger eller til centralanstaltens psykiatriske afdeling, synes det dog betænkeligt at se bort fra psykologisk arbejdskraft i heltidsstilling ved de lukkede sideanstalter. Alene anstaltsopholdet fremkalder jo problemer, der egner sig for psykologisk behandling.

Arbejdsdriftens rette organisation antages i almindelighed at pege mod store anstalter. Men en anstalt på 150—200 mand kan godt rumme

en arbeidsvirksomhed af passende variation og med passende størrelse af de enkelte arbejdsgræne. Teknisk og økonomisk kan der etableres fuldt forsvarlige værksteder med 20—30 beskæftigede. De i betænkningen anførte bemændinger, der går op til 100 pr. værksted, synes mig af mange grunde betænkelige.

Man må være betænkningens forfattere taknemlig for det med stor flid og indsigt bearbejdede materiale, der grundigt belyser een side af problemet. De andre lader sig langt vanskeligere belyse og slet ikke ved beregninger eller kurver. En anstalt er jo ikke en maskine, men en levende organisme. Fangeklientel, også det, der kaldes almindeligt, er i virkeligheden højst uensartet. *C. Aude-Hansen.*

Patrick Devlin: The Criminal Prosecution in England. Oxford University Press. London 1960. VIII + 118 s. 15 shillings.

Sir Patrick Devlin, en av Englands mest ansedda domare, numera medlem av Court of Appeal, höll 1957 en serie föreläsningar vid Yale University Law School om förundersökning och åtal för brott i England. Dessa föreläsningar, som tidigare publicerats i Amerika, har nu efter vissa omarbetningar utgivits i England. Arbetets titel kan möjligen ge det intrycket att boken behandlar förberedelse i brottmål i allmänhet. Så är emellertid icke fallet. Den inskränker sig nämligen till de grövre brottmål, som avgöres efter anklagelseskraft, „indictment“, av domstol, vid vilken jurybehandling kan förekomma, d. v. s. huvudsakligen Assizes och Quarter Sessions. Arbetet är intressant, därför att förf. har satt som sitt mål icke blott att redogöra för polis- och åklagarorganisationen och reglerna om förfarandet utan också att ge en bild av hur förfarandet i verkligheten äger rum och hur den misstänkte skyddas mot övergrepp och olämpliga förhörsmetoder. Vad som är mest iögonfallande för en kontinentaleuropeisk jurist är att det förberedande förfarandet hos polisen — efterspaning och förhör — i hög grad är oreglerat i egentlig rättslig mening. Förf. hävdar, att polisen i sin verksamhet följer en standard, som visserligen i stor utsträckning bestämmas av domarkären, men mera genom generella uttalanden än genom formulering av exakta regler. Den rättsliga maktposition, som ger domarna möjlighet att påverka polisens verksamhet, består icke, såsom t. ex. i Sverige, huvudsakligen i en möjlighet att döma polisens befattningshavare för ämbetsbrott i utövningen av deras verksamhet utan i domarens tämligen fria rätt att hindra att bevisning som skulle äventyra „a fair trial“ framläggas inför juryn. Bevisning som polisen åtkommit genom metoder, som ogillas av domaren, får således icke åberopas, även om den är i sak riktig. Resultatet av ett maktmissbruk av polisen kan således bli, att den åtalade frikännes i brist på bevis. Vid sidan härav påstår förf. att domaren på grund av sin starka sociala position kan öva inflytande på polispraxis genom beröm eller klander från domarsätet. Vidare har domaren enligt förf. på grund av sin auktoritet inom ad-

vokatskrået „the Bar“, som han ju själv tillhör, möjlighet att genom allmänna uttalanden från domarsätet eller i den sällskapliga samvaron i the Inns of Court och i advokatmässen under Assizes påverka värderingarna hos advokater som utför kronans talan i brottmål — ett särskilt åklagarstånd finnes ju inte i England — och därmed även polisens handlande. På en punkt har emellertid en viss kodifiering skett, nämligen genom de s. k. Judges' Rules, vilka formulerats av domarna i Queen's Bench och som rör formerna för upptagande under polisutredningen av utsagor av misstänkta i brottmål. Här finnes bl. a. bestämmelsen om den från detektivromanerna välbekanta varningen, „caution“, rörande den misstänktes rätt att icke yttra sig och upplysningen att hans yttranden „will be taken down in writing and may be given in evidence“, som vid ett visst stadium skall meddelas den misstänkte. Sanktionen för överträdelse är även här huvudsakligen, att utsagor, som icke upptagits på föreskrivet sätt, icke får åberopas inför rätta. Förf. synes anse, att det system som han skildrar, är väl ägnat att förebygga olämpliga metoder hos polisen. Man har emellertid svårt att frita sig från misstanken, att en del av vad som föreskrives i Judges' Rules — t. ex. reglerna om att utfrågning av misstänkta, som lämnar en frivillig utsaga, „voluntary statement“, endast får ske för att undanröja tvekydigheter i utsagan — i verkligheten många gånger icke följes och att domare och advokater är medvetna därom.

I arbetet behandlas vidare frihetsberövande under förundersökningen samt den förberedande behandlingen av målet inför fredsdomaren, „the magistrate“. Av speciellt intresse är här de restriktioner, som ålägges pressen vid referaten av dessa förhandlingar, och de stränga straff för överträdelse härav som ådömes såväl utgivare som tidningsägare. Det bör emellertid observeras, att dessa restriktioner icke avser korrekta referat av vad som förekommit inför fredsdomaren utan omdömen och diskussioner av målet under pågående rättslig behandling eller publicering av omständigheter, som icke framkommit under den rättsliga utredningen. Allt slags „trial by newspaper“ undertryckes med stränghet och bestämdhet av domstolarna.

Hans Thornstedt.

J. D. J. Havard: The Detection of Secret Homicide. A Study of the Medico-legal System of Investigation of Sudden and Unexplained Deaths. Cambridge Studies in Criminology vol. XI. MacMillan & Co., London, 1960. 253 sid. 35 sh.

Det stora antalet klara mordfall i kriminalstatistiken får inte dölja det faktum, att ett icke ringa antal dödsfall genom brottslig handling förblir oupptäckta. I synnerhet gäller detta sådana fall, där man falskeligen antar att en hastig död har orsakats av sjukdom. Å andra sidan finns det fall, där någon blir dömd för mord eller dråp fastän det alls inte är klarlagt, att döden har orsakats genom annans handverkan.

I föreliggande arbete gives en synnerligen grundlig överblick över i England härskande förhållanden vid utredning av plötsliga och onaturliga dödsfall. Samtidigt utgör arbetet en intressant historisk studie över rättsmedicinens historia i England och visar vid jämförelse med förhållanden i andra länder hur utvecklingen inom detta fack bromsas eller befrämjas av rådande lagstiftning. Författaren är väl ägnad för sin uppgift, då han har såväl juridisk som medicinsk utbildning.

I England härskar alltsedan början av medeltiden det bekanta "coroner"-systemet, d. v. s. i alla fall av plötslig eller oklar död företages likbesiktning av en "coroner". I England och Wales är f.n. 270 coroners verksamma, av vilka endast ett fåtal har medicinsk utbildning. Ej förrän 1836 fick coroner och domstolen möjlighet att förordna om obduktion och först i anvisningar av år 1953 anbefalls coroner att låta specialister företaga rättsmedicinska obduktioner. Författaren beklagar speciellt det faktum, att den engelska domstolen alljämt kan kalla allmänpraktiserande eller andra läkare med bristfällig rättsmedicinsk utbildning såsom sakkunniga i rättsmedicinska frågor. Detta sker också i praktiken och skulle enligt författaren vara förbjudet i de flesta europeiska länder. (Häri har författaren tyvärr fel).

Rättsmedicinen i England har inga gamla traditioner. I andra europeiska länder (t. ex. Italien och Frankrike) har rättsmedicinska obduktioner genomförts ända sedan 1300-talet, d. v. s. 500 år tidigare än i England. Den första engelsk-språkiga boken i rättsmedicin publicerades först 1787 och utgjorde en översättning av ett i Genève utgivet verk.

Rättsmedicinen i England har nått någon betydelse först efter 1836, vilket är en följd av den fr. o. m. detta år införda registreringskyldigheten för nyfödda och dödsfall. Sedan 1874 är varje läkare förpliktigad att utfärdiga dödsbevis för sina avlidna patienter. Den myndighet, som ombesörjer registrering av dödsfall anmäler till coroner för vidare utredning alla sådana fall, där ingen kan utfärdas dödsbevis; där den avlidne ej setts av läkare 14 dagar före sin död eller efter döden, där dödsorsaken är oklar; där det kan antagas att döden direkt eller indirekt följt av yttre våld; där döden inträtt under eller efter en operation, som varit nödvändig att utföra för någon skadas skull; där döden kan ha följt efter en abort; vidare dödsfall i genom yrket betingade lungsjukdomar; andra industriella sjukdomar eller förgiftningar eller omständigheterna för övrigt erfordra noggrannare utredning. Av en tabell framgår antalet obduktioner, som har genomförts på förordnande av coroner. Så har rättsmedicinska obduktioner företagits i inte mindre än 25 % (!) av alla dödsfall i London under år 1953. (Obducerade rena sjukhusfall ha ej medräknats). Det minsta antalet obduktioner har genomförts i County Northumberland, där ändå i 3 % av alla dödsfall rättsmedicinska obduktioner har företagits. Sifforna är imponerande jämfört med svenska förhållanden.

Författaren skildrar slutligen "ledande utländska system" vid rättsmedicinska undersökningar, men nämner endast andra engelskspråkiga länder.

Arbetet slutar med reformförslag, som bl. a. går ut på, att anmälan om oklara eller hastiga dödsfall skall ombesörjas snabbare till coroner. Balsameringen av liken borde ej företagas för tidigt. Slutligen föreslår författaren en annan indelning av coroner-distrikten.

Boken ger en god överblick över rättsmedicinen i England. Beklagligt är endast, att författaren ej har dragit fram förhållanden i andra europeiska länder för jämförelse. Detta skulle antaligen ha visat, att det engelska systemet numera synes vara mycket effektivt för upptäckten av brott, som äro riktade mot annans liv.

Gerhard Voigt.

Albert K. Cohen: Delinquent Boys. The Culture of the Gang. The Free Press, Glencoe, Illinois, 1955. 198 s. \$ 3.50.

Cohen börjar sin bok med en genomgång av några av de viktigaste teorierna angående normers integrering. Men han anser, att icke någon är tillfyllestgörande för att förklara varför några individer väljer av samhället accepterade normer medan andra väljer just sådana normer, som inte är accepterade av de socialt anpassade.

Som bakgrund för sina vidare resonemang ger Cohen därefter en utmärkt analys av strukturen i det medelklasssamhälle, som de flesta amerikaner växer upp i; ett samhälle, där man skall vara ambitiös, flitig och kunna arbeta på lång sikt. Dessa normer omfattas av de flesta lärare och ungdomsledare, vilka är de första personer, som barn får någon stadigvarande kontakt med, när de kommer ut i samhället.

Arbetarklassen har enligt Cohen ett annat normsystem. Man lägger större vikt på klass och gruppsolidaritet än på att uppamma individuella ambitioner. Rå styrka uppskattas mera än intellektuella kvalifikationer och målinriktningen är kortfristig. Cohen refererar några amerikanska undersökningar, som skulle visa att barn redan mycket tidigt är klassmedvetna. Ett barn från arbetarklassmiljö, som inte kan anpassa sig och lära sig de medelklassnormer, som gäller i skolan, kan reagera och lösa sin statuskonflikt genom att sluta sig till ett kriminellt gäng. De partikulärnormer, som gäller där, påminner mera om de normer han lärt hemma.

Kännetecknande för de kriminella gängen är att gruppsolidariteten drivs in absurdum — endast solidaritet till gänget erkännes. Gängets kriminella handlingar är ofta impulshandlingar och uttryck för ett tillfredsställelse av behov på kort sikt. En kriminell handling är „god“ i gängets ögon just därför att den strider mot de av samhället erkända normerna. Ofta är den också uttryck för aggressivitet mot de socialt anpassades samhälle.

Cohen söker också analysera orsakerna till att även medelklassungdomar kan sluta sig till kriminella gäng. Detta skulle vara uttryck för en förvrängd uppfattning av den manliga rollen i samhället. Medel-

klasspojken oppfostras huvudsakligen av modern och har för liten kontakt med fadern. Modern är den som talar om vad som är riktigt, och det kan uppfattas som kvinnligt och vekt, och en pojke *kan* då lösa sin rollkonflikt genom att anamma det „tuffa“ beteende, som pojkar i kriminella gäng visar.

Arbetspojken skulle alltså sluta sig till kriminella gäng på grund av en statuskonflikt — medelklasspojken på grund av en rollkonflikt.

Boken är inte baserad på några av Cohen själv utförda empiriska undersökningar. Men Cohen har på ett övertygande sätt analyserat de partikulära normsystem — „subculture“ — som omfattas av de kriminella gängen. Boken är mycket citerad i nyare amerikansk kriminologisk litteratur. Den är skriven i en ledig stil och bör läsas av alla, som intresserar sig för ligabrottslighet. *Britt-Mari Persson.*

Commander Burt of Scotland Yard by himself. William Heinemann Ltd., London, 1959. 246 s.

Burt's bog om ham selv er en behagelig afveksling fra det hav af memoirebøger fra pensionerede Scotland Yard-folk, som i de senere år er fremkommet på bogmarkedet. Læseren undgår at skulle befatte sig med forfatterens barndomshjem, opvækst og trængsler, inden han fandt sin rette hyld i politigerningen, og bliver straks ført ind i en af de mest spændende faser i forfatterens lange og varierede arbejde i retssikkerhedens tjeneste, behandlingen af sagerne mod nogle af krigs- og efterkrigstidens kendteste forrædere og spioner: William Joyce, kaldet „Lord Haw-Haw“, og John Amery, der samarbejdede med Stor-Britanniens fjender, og atomspionerne Alan Nunn May og Klaus Fuchs. Burt afslører ikke, hvordan man bærer sig ad med at fange spioner, men han giver interessante karakteristikker af disse mennesker, som han gennem lange afhøringer og samtaler lærte at kende, og søger at kaste strejflys over, hvorfor de blev spioner.

I en kort indledning til kapitlet om atomspionerne giver Burt på grundlag af sine erfaringer fra 46 års succesrigt politiarbejde en fremragende redegørelse for kunsten at foretage afhøringer. Dette afsnit kunne indgå i enhver lærebog på politiskoler verden over.

Disse første kapitler om atomspioner m. v. udgør bogens tyngdepunkt. De øvrige beretninger om sikkerhedstjenesten i almindelighed og om en lang række sager mod mordere, storsvindlere og andre forbrydere, som forf. var med til at behandle, adskiller sig ikke væsentligt fra, hvad man tidligere har kunnet læse om disse ting, men de er velskrevne og spændende.

Burt er en politimand af den gamle skole. Han er tilhænger af dødsstraffen — dog kun for overlagt mord og for drab af politifolk —, og han er overbevist om straffens afskrækkende virkning. Det er summen af hans erfaringer fra mange års samtaler med forhærdede forbrydere, at det eneste, der kan afholde dem fra at overfalde værgeløse kvinder og bryde ind i respektable borgeres hjem er frygten for at blive idømt strenge straffe. Han hævder den opfattelse, at samfundet

i dag tager langt større hensyn til forbryderne end til disses ofre: Macbeth er stykkets helt — hvem bekymrer sig om den myrdede konge? Han er ikke tilhænger af straf for straffens egen skyld, men fordi den efter hans mening yder beskyttelse for de svage i samfundet. Fængslet af i dag burde være et afskrækkende sted og ikke endnu et privilegeret sted for medlemmer af velfærdsstaten, hvor man har læger og psykologer til sin disposition og ikke behøver at bekymre sig om at betale regningen! Med overbevisningens styrke og ensprotret stædighed argumenterer forf. for sine synspunkters rigtighed. Selv om man ikke kan være enig med ham, må man give ham den indrømmelse, at hans hårde linie ikke er udtryk for menneskefjendsk indstilling, men at det nu engang er den eneste konsekvens, han har kunnet drage af sit brændende ønske om at beskytte samfundet og øve ret og retfærdighed mod alle. Man lægger i al fald bogen med følelsen af at have været i selskab med en helstøbt og interessant personlighed og en fremragende politimand. A. Hastund.

Evelyn Gibson: Time spent awaiting Trial. A Home Office Research Unit Report. Her Majesty's Stationary Office. 39 s. + appendices A—C (side 40—45). London 1960.

I 1957 etablerede det engelske *Home Office* en egen forskningsafdeling, der med det foreliggende arbejde har udsendt sin første rapport. Rapporten udkommer som nr. 2 i den allerede i 1955 påbegyndte serie »Studies in the Causes of Delinquency and the Treatment of Offenders«. Den første bog i serien var som bekendt *Mannheims og Wilkins's »Prediction Methods in relation to Borstal Training«*.

I den skrivelse, hvormed *Home Office* har udsendt rapporten, anføres det, at undersøgelsen nok er den første i sin art af så detaljeret karakter. Det bør heroverfor fremhæves, at vi i hvert fald har *Anders Bratholms »Pågripelse og Varetægtsfængsel«* fra 1957, der bl. a. indeholder oplysninger svarende til de i den foreliggende rapport meddelte.

Undersøgelsen vedrører ikke ungdomsdomstolenes klientel, men kun personer på 17 år eller derover.

I en kort instruktiv indledning redegøres for sondringen mellem »*Magistrates' Courts*«, hvoraf der er 1300 i England og Wales, de 60 *Assizes*, der beklædes af *Queen's Bench* dommere efter tur og 165 *Quarter Sessions* (93 borough quarter sessions og 72 county quarter sessions), der er noget forskelligt sammensat, og endelig de retter, som i London, *Central Criminal Court* (Old Bailey), og siden 1956 i Liverpool og Manchester, *Crown Courts*, virker som *Assizes* og/eller *Quarter Sessions*, men i modsætning til disse med retsmøder hele tiden og ikke blot 3—4 gange om året.

Endvidere redegøres for den til vor sondring mellem politisager og statsadvokatsager nærmest svarende ordning med *summary offences* and *indictable offences* med de varierende muligheder for »hearing«,

»conviction« og »sentence« i Magistrates' Courts og »commitment« til højere ret »for trial« eller »for sentence«.

Det er vigtigt for forståelsen af problemerne i dette arbejde, at man holder sig den særlige og for kontinental tankegang noget fremmedartede engelske retsplejestruktur for øje tilligemed den udstrakte anvendelse af løsladelse under sagen mod kaution (on bail), der finder sted i England.

I rapportens indledning fremhæves det dernæst, at der navnlig er fem punkter i forløbet af den engelske straffeprocess, der kan give anledning til forsinkelse af sagen:

1. Udsættelser før og under forundersøgelsen.
2. Mellem »conviction« og »sentence« eller »commitment for sentence« for højere ret.
3. Mellem »commitment for sentence« og første retsmøde i den ret, som skal afsige »sentence«.
4. Mellem »commitment for trial« og første retsmøde i den højere ret, for hvilken domsforhandling skal finde sted.
5. I anledning af yderligere undersøgelser, som af den højere ret ønskes foretaget før »sentence«.

Home Office's undersøgelse koncentrerer sig om den tid, der forløber inden domsforhandling og endelig dom ved højere ret og omfanget af varetægts anvendelse ved Magistrates' Courts. (Kapitlerne I og II). I kapitel III vises, hvor stort et bidrag varetægtsfangerne yder til populationen i de engelske fængsler.

I appendix A gives en såre nyttig oversigt over »summary«, »indictable« og blandede (»hybrid«) lovovertrædelser. I appendix B angives hvilke domstole, der er indgået i det undersøgte udvalg, og i appendix C anføres bl. a. den procentvise andel af tilståelsessager ved højere retter.

Undersøgelsens resultater for 1956 er med held blevet brugt som udgangspunkt for at anslå tallene for 1957 og 1958.

Det mest slående resultat af undersøgelsen vil fra et skandinavisk synspunkt være den begrænsede anvendelse af varetægtsfængsel og den hurtighed, hvormed sagerne fremmes trods det komplicerede system.

Den gennemsnitlige tid hengået mellem første fremstilling af sigtede i Magistrates' Court og første domsforhandlingsdag i højere ret var for varetægtsfanger 6—7 uger, for sigtede på fri fod mod kaution 7—9 uger.

Iøvrigt gjaldt det for alle domstolstyper, at ventetiden var kortest for de fængslede, der fik deres sager fremmet som tilståelsessager (pleaded guilty), og som havde gjort sig skyldige i indbrudstyveri (breaking and entering).

For sigtede, som underkastedes summarisk behandling ved Magistrate's Court var varetægtstiden sjældent mere end en uge eller 14 dage.

Efter de foreliggende oplysninger skulle varetægtsfangerne udgøre ca. 2100 i gennemsnit pr. dag, d. v. s. mindre end 10 % af den gennemsnitlige fængselspopulation i England og Wales, medens den tilsvarende procent for Danmarks vedkommende vil ligge omkring 15—16.

De oplysninger som bl. a. højesteretsdommer *Theodor Petersen* og professor Bratholm tidligere har meddelt, hvorefter der fængsles mindre og for kortere tid i England end i Danmark og Norge bekræftes således også for de seneste år gennem denne rapport.

Undersøgelsen er rent deskriptiv, men har interesse som en omhyggeligt udført kortlægning af et vigtigt område inden for strafferechtsplejen i England, der i nogen grad synes at kunne tjene som eksempel til efterfølgelse for andre nationer, der lægger vægt på individets frihed og retsbeskyttelse.

Preben Wolf.

Rupert Furneaux: Tried by their Peers. Cassell & Co. Ltd. London 1959. 202 s. (21 shillings).

Engelsk retspleje rummer mange ejendommelige regler. En af de mere bemærkelsesværdige er i 1948 gået over i historien som en håbløs anakronisme, nemlig en i 1215 i Magna Carta fastsat bestemmelse om, at adelsmænd kun kunne dømmes af deres ligemænd (judgement of his peers), indført som en garanti mod overgreb fra kongemagtens side for at forhindre, at adelens godser blev konfiskeret til fordel for kronen på grundlag af skinprocesser for højforrædderi. Dette klasseprivilegium blev senere suppleret med retten til at kræve »Benefit of Clergy«, hvorefter enhver adelsmand (oprindelig kun gejstligheden) een gang kunne påberåbe sig immunitet og undgå enhver straf, selv for alvorlige forbrydelser, landsforrædderi dog undtaget.

Forfatteren giver i indledningskapitlerne en indgående beskrivelse af reglens historiske udvikling og overhusets særlige procedurereform i disse sager, hvorefter han refererer 8 celebre sager mod rigets bedste mænd, tiltalt for forrædderi, drab, bigami og legemsbeskadigelse under duel.

I tidens løb forandrede reglen sig fra at være en rettighed til at være en pligt, således at forstå, at en straffesag mod en adelsmand end ikke med tiltaltes samtykke kunne indbringes for de ordinære domstole. I 1935 blev Lord de Clifford tiltalt for uagtsomt færdselsdrab, men overhuset frifandt ham, og denne sidste sag satte punktum for et adeligt privilegium, som i århundredernes løb var blevet til en tung byrde, indtil det formelt blev afskaffet i 1948.

Jon Johnsen.

C. H. Rolph: Personal Identity. Michael Joseph Ltd., London, 1957, 205 s.

Denne bog er trods den noget tørre titel meget underholdende. Forfatternavnet dækker over en tidligere Chief Inspector i London City-politiet, nuværende skribent, udgiver, producer m. m. Han drager pro-

blemet om den enkeltes identitet i det moderne, komplicerede samfund frem til undersøgelse og vurdering, belyser det fra alle sider og viser, hvorledes det i en række forskelligartede relationer kan få retlig betydning, undertiden på afgørende måde. Fremstillingen bygger på eksempler fra en mængde retssager, mest kriminalsager, fra ældre og nyere tid, både kendte og ukendte. Blandt andet omtales Tichbornesagen og sagen mod Adolf Beck, som i 1896 blev idømt 7 års fængsel for bedragerier mod en række kvinder, der alle som en genkendte ham under »identifikations-paraden«; Beck fik først oprejsning længe efter, at straffen var afsonet, da den virkelige bedrager blev fanget og afsløret. Sagen vakte dengang enorm opsigt og gav stødet til oprettelsen af en appeldomstol.

Meget morsomt beskriver forf. oprøret mod identitetskortene, som var indført under sidste verdenskrig. Det var ikke så meget selve identitetskortene, der jo i mange henseender kunne være praktiske, som den omstændighed, at politiet var beføjet til at forlange sig kortet forevist til enhver tid, der oprørte den menige englænder og fik ham til at føle sig som »et får i flokken med et tal, stemplet i pelsen«. I 1950 tog en almindelig borger sagen i sin egen hånd; han skabte en situation ved at køre for hurtigt og nægte at vise sit identitetskort til betjenten, der stoppede ham. Han fik en principiel sag ud af det og førte den helt op til højesteret, hvor flertallet af dommerne ganske vist måtte statuere, at loven stadig gjaldt og var overtrådt, men hvor Lord Chief Justice ledsagede afgørelsen af sådanne præmisser, at Home Office omgående måtte udsende et cirkulære til alle politimyndigheder om, at kortet kun måtte kræves forevist, hvor det var absolut nødvendigt, f. eks. hvor der var mistanke om, at det drejede sig om en forbryder eller en desertør. Det private initiativ, næret af en retfærdig harme over upåkrævede indgreb i den individuelle frihed og integritet, førte således til, at en ren rutinemæssig hævding fra politiets side af en ret, der, efter at krigen forlængst var ophørt, ikke længere var begrundet i landets situation, blev afløst af en fornuftig praksis. Iøvrigt blev loven og kortene snart efter afskaffet, og den standhaftige borger blev fejret som en helt af det liberale parti, hvis principper han var en så begejstret tilhænger af.

Forf.s fremstilling er håret af både alvor og megen lune, og stilen er ofte præget af fin ironi. Bogen er anbefalet af »The Book Society«.

A. Haslund.

Edward Greeno: War on the Underworld. John Long, London, 1960. 185 s.

Forfatteren, der er fhv. Chief Superintendent i Londons kriminalpoliti, var en af Scotland Yards „Big Five“. Hans glansperiode som stjernedetektiv lå i efterkrigsårene, da storbyen og væddeløbsbanerne hærgedes af gangsterbander, og han giver selv recepten på den efterforskningsmetode, der bragte så mange resultater: Et intimt kend-

skab til forbryderverdenen, mange betalte meddelere og grundige observationer, baseret på en intuitiv sans for at være på det rigtige sted på det rette tidspunkt. Forf. har i sit liv haft to store hobbies: Detektivarbejde og spil på væddeløbsheste; heldet i begge afhæng af hans evne til at skaffe sig gode informationer, og en stor del af gevinsten på væddeløbsbanerne blev derfor også brugt til betaling af hans politistikkere.

Det billede, forf. tegner af sig selv, viser en selvtilidsfuld, unuanerret, hård, men yderst effektiv „politimaskine“. Han benytter sig ofte af bluff, men anser det for en nødvendighed i kampen mod de bander, der terroriserede væddeløbsbanerne og skaren af bookmakere. Han fremstiller sig selv som en helvedes karl, hvis blotte tilsynkomst virker lammende på de mest rå og forhærdede forbrydere. Praleriet formildes kun af et stænk af barsk humor. Forf. er en svoren tilhænger af dødsstraf for mordere. Han vurderer udelukkende sine „modstandere“ efter gerningen uden at bekymre sig om motiver, mental habitus eller social baggrund.

Bogen er spændende og underholdende som en kriminalroman, men blottet for menneskeskildring. Beretningerne, navnlig om enkelte, hidtil ubeskrevne mordsager, er skåret til med udpræget journalistisk sans; stilen er hård og knap og spækket med forsorne slangudtryk.

For den, som interesserer sig for detektivarbejde, eller som vil have et troværdigt indblik i Londons forbryderverdens persongalleri og tricks, er bogen et studium værd, men den læser, som vil søge om bag gerningen og prøve at forstå forbryderens baggrund og motiver, har forf. intet at sige.

A. Haslund.

Wilhelm Sauer: Die Gerechtigkeit. Wesen und Bedeutung im Leben der Menschen und Völker. Walter de Gruyter & Co., Berlin, 1959. 186 s. DM 18.—.

Et retsfilosofisk værk af en af veteranerne blandt de tyske straffetretslærere, med sociologisk udgangspunkt — men visse betænkeligheder melder sig. Forfatteren er ikke blind for, at retfærdighed er et omstridt, man kan vist sige irrationelt begreb, og at det går ud over menneskelig erkendelse fuldtud at virkeliggøre den. Retfærdigheden står, som han siger, højt hævet over livet, som er fuldt af uretfærdigheder; men den lever i hvert menneskes sjæl. Hvad forfatteren tilstræber er at knæsette det princip, at den „sociale“ retfærdighed, d. v. s. samfundets, almenhedens vel skal være øverste retningslinie for menneskenes og nationernes adfærd, lovenes indhold og myndighedernes afgørelser; disse må ganske vist tilpasses de konkrete omstændigheder i det enkelte tilfælde, men derudover være af den art, at de kan generaliseres.

Vurderingen af bogens retsfilosofiske grundlag må overlades til de sagkyndige på dette område. Her skal kun gøres rede for nogle af de

synspunkter, som berører strafferetlige og straffeprocessuelle spørgsmål. Som i „Allgemeine Strafrechtslehre“¹⁾ giver forfatteren en principiel fremstilling og ser bort fra gældende regler. Således er f. eks. nødværge- og nødretten baseret på retfærdighed og gælder uanset, om loven indeholder tilsvarende bestemmelser. Det samme gælder den strafferetlige analogi. Dårlige love må aldrig være til hinder for retfærdige domsafgørelser. Dommeren må om nødvendigt have mod til ud fra sociologiske og social-etiske synspunkter at dømme contra loven, f. eks. hvis denne foreskriver pryglestraf. Normative begreber kan kun fortolkes på grundlag af retfærdighedsideen. Gerningsmandsprincippet, i og for sig et sundt fremskridt ved bedømmelsen af strafbare handlinger, begrænses af retfærdighedsprincippet, som kræver ensartet behandling af ensartede gerninger. Retfærdigheden kan også fremkalde forpligtelser, der ikke fremgår af loven — f. eks. en lejers pligt til at gruse ved isslag, hvis han véd, at ejeren på grund af fravær eller sygdom ikke er i stand til at opfylde den ham påhvilende forpligtelse. Strafbare handlinger burde først forældes, når der er indtrådt en virkelig forbedring hos gerningsmanden. I vigtigere sager, f. eks. ved mord eller politiske forbrydelser, må narkoanalyse, selv om den ellers er forbudt, være anvendelig i sandhedens interesse.

Dette er kun et lille udpluk af forfatterens ideer. Principielt kan der ikke være delte meninger om retfærdighedens altoverskyggende betydning, men de praktiske resultater er i høj grad diskutabile.

Den tyske strafferets grundlag, at skyld kræver soning, er i overensstemmelse med forfatterens teori. I modsætning til dansk og tysk strafferet anser han dog forhøjet straf for påkrævet også i de tilfælde, hvor en lovovertrædelse har en ikke tilsigtet følge, selv om denne følge ikke beror på uagtsomhed (ildebrand på grund af pludselig vinddrejning efter bortkastelse af en cigaret). I øvrigt skal her bemærkes, at det tyske regeringsudkast til en ny straffelov (Entwurf 1960) har slettet den i Entwurf 1957 indeholdte bestemmelse: „Wer ohne Schuld handelt, wird nicht bestraft. Die Strafe darf das Mass der Schuld nicht überschreiten“²⁾. Udkastets helhedsindtryk eller dets enkelte bestemmelser kan ikke omtales her, men det illustrerer dog ved første øjekast, at begreber som „retfærdighed“ — og også „skyld“ — må være højst fragile i betragtning af de skelsættende uoverensstemmelser mellem skandinavisk og tysk lovgivning, som dog begge formodentlig ønsker at holde sig indenfor retfærdighedens rammer. På den ene side nøgtern kriminalitetsbekæmpelse, på den anden side soningsprincipet, baseret på moralske vurderinger og resulterende i høje straffe for handlinger, hvis strafværdighed er problematisk, når man anlægger

1) Jfr. Knud Waabens anmeldelse NTfK 1957, 424.

2) Jfr. Stephan Hurwitz NTfK 1957, 257. Vedr. 1. punktum betyder dette ingen realitetsændring, medens 2. punktum ifl. motiverne bl. a. ikke var egnet til at forhindre, at straffen blev *mindre* end skylden.

kriminologiske og sociologiske synspunkter³⁾. Således har udkastet forhøjet maksimumstraffen for hor fra 6 måneders til 1 års fængsel⁴⁾, minimumstraffen for den ukvalificerede mandlige homoseksuelle utugt⁵⁾ og for sodomi⁶⁾ fra 1 dags til 1 måneds fængsel; maksimumstraffen for incest — også mellem voksne⁷⁾ — er forhøjet fra 5 til 10 års tugthus; svangerskabsafbrydelse af etiske grunde, som i det besatte Tyskland var på tale i uhyggeligt mange tilfælde, tillades ikke⁸⁾. Forfatterens synspunkter i disse spørgsmål er ikke kendt — men det turde være givet, at retfærdighedsbegrebet kan fortolkes på højst forskellig måde.

Franz Marcus.

³⁾ Jfr. de af Herbert Jäger anførte synspunkter vedr. sædelighedsforbrydelser NTFK 1958, 164.

⁴⁾ Motiverne siger bl. a.: „Die wesentliche Bedeutung der Vorschrift liegt darin, dass von ihr eine sittenprägende und sittenerhaltende Wirkung ausgeht.“

⁵⁾ „Eine verachtenswerte Verirrung, die geeignet ist, den Charakter zu zerrütten und das sittliche Gefühl zu zerstören“.

⁶⁾ „Eine Tat von besonderer Verwerflichkeit.“

⁷⁾ „Eines der schwersten Verbrechen, die das Strafgesetz kennt.“

⁸⁾ „Niemand kann vorhersehen, wie das Kind sich entwickeln und ob die Frau nicht doch innerlich ein mütterliches Verhältnis zu ihm gewinnen wird.“

J. Dupréel: Etudes et perspectives pénitentiaires. Imprimerie pénitentiaire, Nivelles. 1960. 108 s.

Den belgiske generaldirektør for fængselsvæsenet, der tillige er professor ved universitetet i Bruxelles, har i denne bog samlet 5 artikler, som har været offentliggjort i årene fra 1954—59 i forskellige faglige tidsskrifter.

De 3 første artikler giver en skildring af udviklingen indenfor straf fuldbyrdelsen i de sidste 50 år og en redegørelse for de metoder, der nu er i anvendelse, og de tanker, der ligger til grund derfor. Vi ser, at udviklingen i Belgien stort set har været den samme som hos os — indførelsen af de åbne anstalter var dér som i Danmark foranlediget af den store tilvækst af fanger dømt for forhold begået under krigen. Fangetallet steg fra 10.000 til 60.000. Principperne, man byggede på, var, at målet for og retfærdiggørelsen af straffen var at beskytte samfundet mod forbrydelser, og straffuldbyrdelsen skulle være indrettet, således at dette mål blev sikret. Frihedsberøvelsen indeholder en nødvendig men tilstrækkelig sanktion. Institutionsopholdet bør bruges til at forberede den dømte til genindpasning i samfundet. Den individualiserede behandling og classification af de dømte til lukkede, halvåbne eller åbne institutioner, udskillelse af særgrupper og indretning af særlige institutioner for disse, etablering af observations- eller classificationscentre, der kan sikre den rette fordeling, forbedring af fangearbejdet, bedre træning af betjentkorpset og udbygning af efterforsorgen er de midler, der må tages i anvendelse.

Den 4. artikel omhandler behandlingen af lovovertrædere dømt for uforsætlige forhold.

Siden oktober 1957 har man i fængslet i Malines haft en særlig afdeling for denne gruppe. 57 af de 58 første var dømt for overtrædelse af færdselsloven, 80 % skyldtes beruselse. Straffene er mellem 2 måneder og 2 år. Disse dømt har ikke det samme behov for behandling som andre fanger; de har ikke problemer med beskæftigelse og har altid klaret sig selv, og de vil gøre det igen efter løsladelsen — de allerfleste går tilbage til tidligere plads. Hvis man ikke skulle tage hensyn til generalpræventionen, behøvede de slet ikke at komme i fængsel.

I den 5. artikel behandles spørgsmålet om fangernes rettigheder. Der er tale om fangens ret til flugt i den forstand, at selve det at flygte ikke er belagt med straf efter straffeloven, retten til at få betaling for sit arbejde, retten til social sikkerhed, herunder ret til arbejde, beskyttelse mod arbejdsløshed og lign. Forskellige goder, såsom at have forbindelse med omverdenen, adgang til at fremsætte klagemål, adgang til at blive holdt underrettet gennem aviser og radio er efterhånden blevet til rettigheder for fangerne.

I den afsluttende artikel „conclusions et perspectives“ fremhæver forfatteren, hvorledes den gennemførte individuelle behandling og humanisering af straffuldbyrdelsen har nedbragt fangetallet i de belgiske fængsler fra 9.000 i 1860 til 6.000 nu, og dette tiltrods for, at der i den samme periode har været en stigning i befolkningstallet fra 4,7 til 9 mill. mennesker.

Man må se i øjnene, at man ikke kan afskaffe kriminaliteten, men man kan tilbyde de lovovertrædere, der ønsker og vil det, en chance for at vende tilbage til samfundet, og derved hjælper man med til at reducere kriminaliteten.

Forfatteren slutter med at gøre opmærksom på, at det stade, der hidtil er nået indenfor det belgiske fængselsvæsen, trues af visse vanskeligheder, hvoraf den største måske er med hensyn til fængselspersonalet. Den individuelle fangebehandling er mere personalekrævende og stiller større krav til den enkelte og til personalets uddannelse. Skal man have et effektivt fængselspersonale, er man nødt til at kunne tilbyde dem en løn, der sikrer den rette tilgang. En anden vanskelighed kan være bevillingssystemet, som burde gøres noget mere smidigt og bevægeligt i forhold til fangeantallet. Endelig peges der på den fare, der kan være for at mindske den smidighed, der hidtil har været fremherskende indenfor fængselsadministrationen ved de tanker, der har været fremme om indførelse af en vis domstolsmedvirken ved straffyldbyrdelsen ved siden af den rent administrative ledelse.

A. Hye-Knudsen.

Tidsskrifter

Tidsskrift för kriminalvård. Årgang 1958 og 1959.

1958: Af indholdet skal nævnes en debat om baggrunden for biltyverier, og nogle eksperters udtalelser om deres syn på behandlingspraksis i kriminalforsorgen. Tidsskriftet er iøvrigt hovedsagelig baseret på en aktuel orientering om nye betænkninger, udviklingen i fængselsvæsenet, referat af faglige møder, rigsdagsdebatter og pressekommentarer om kriminalfaglige emner.

1959: Fængselspsykolog *Kåre Bødal*, Oslo, bringer en artikel om psykologens rolle i fængselsmiljøet, og statsadvokat *Klas Lithner* giver en oversigt over det sociologiske statusproblem i svensk fængselslitteratur. Endvidere har man trykt 3 foredrag holdt i Svenska Fångvårds-sällskapet om fængslernes særlige behandlingsjournaler. *J. J.*

Revue internationale de criminologie et de police technique. Årgang 1958 og 1959.

1958: Af indholdet skal nævnes en artikel af dr. *S. Mutrux* om sædelighedsforbrydelser, baseret på 100 mentalerklæringer, en artikel af dr. *C. Kohler* om emotionelt frustrerede, kriminelle børn, og en artikel af dr. *J. Sarkissoff* om psykiatriens syn på kriminaliteten. Professor *P. Cornil* bidrager med en artikel om sikkerhedsforvaring, og professor *J. Delay* om kriminelle epileptikere, medens professor *Sheldon Glueck* skriver om prædiktions teknikken.

1959: *Lopez-Rey* har her skrevet om internationale linier i ungdomskriminalitetens forebyggelse og behandling. Tidsskriftets redaktør, professor *J. Graven* bringer første del af en artikel om tatovering og dens kriminologiske betydning og en udførlig redegørelse på 40 sider om problemerne omkring de moderne bevismidlers anvendelse i straffesager (psykologiske tests, blodprøver, telefonaflytning, anvendelse af mikrofoner og båndoptagere, løgnedetektorer og narcoanalyse). *C.-A. Hirsch* bidrager med en artikel om Nordafrikanernes kriminalitet i Frankrig som udtryk for manglende tilpasning. *J. J.*

NYUDKOMMEN LITTERATUR

Bensing, Robert C., and Oliver Schroeder: Homicide in an Urban Community. Charles C. Thomas Publ. Springfield, Ill. USA 1960. 193 s.

Beretning for børne- og ungdomsforsorgen. Året 1958. Kbhvn. 1960. 106 s.

Betænkning vedr. Beskæftigelsen i Kriminalanstalterne. Afg. af den af Justitsministeriet den 13. maj 1957 nedsatte kommission. Betænkning nr. 272. 1960. 151 s.

Christie, Nils: Tvangsarbejd og Alkoholbrug. Universitetsforlaget. Oslo 1960. 106 s.